

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 1. Quotuplex sit Mandatum Apostolicum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

litate beneficiorum in eodem subjecto? quid in hoc possit consuetudo? quæ beneficia incompatibilia sint? qualiter valet unum adeptâ possessione alterius? quis dispenset in pluralitate beneficiorum? &c. dicta sunt à n. jam citato, nimirum 159.

ARTICULUS. VIII.

De literis beneficalibus.

447 **C**Um olim ex Episcopis nonnulli ab usi notabiliter essent potestate providendi beneficiis, ea conferendo indignis, repellendo perquam idoneus Ecclesiarum ministerio, & vocando homines ex titulo sanguinis, affectionis &c. magno Ecclesiarum dispendio, &c. &c. Summi Pontifices plurium beneficiorum provisionem sibi reservarunt, vel locorum Ordinariis præceperunt, ac mandarunt pro suprema sua potestate (quam habent in Ecclesia) per diplomata, seu literas, ut beneficia vacantia, vel vacatura in ipsorum Ecclesiis, conferantur Clericis ab ipsis Summis Pontificibus nominatis. Hæ literæ, in ejusmodi materia, vocantur *gratie expectativa*, seu *mandatum Apostolicum*, quo intelligitur *omne rescriptum quo Summus Pontifex jubet beneficium alicui conferri*, sic Staphileus tract. de gratis expectativis, ipsarum novem, aut decem formulas numerans, de quibus Azor p. 2. lib. 6. c. 32. q. 5. quibus præmissis.

S. 1.

Quotuplex sit Mandatum Apostolicum.

448 **C**Um tam in hac, quam seqq. questionibus frequens occurrat mentio de variis Ecclesiis, & literis, seu mandatis, & aliis modis mandandi, pro eorum intelligentia brevem eorum terminorum notitiam esse præmittendam duximus, ex P. Benedicto Pereyra in Elucidario sermonis Theologici, ac juridici, lib. 2. Elucidat. 9. Sect. 4. de beneficiis. Quare not. 1. inter Ecclesias esse differentiam in dignitate, & juribus, ex eo nascentibus, quod una sit *Matrix* relatè ad alias; una *Metropolitana*, *Collegiata*, *Conventualis*, *Curata*, *baptismalis*, &c. &c. *Ecclesia Matrix*, juxta *Gloss. in Clem. 5. de sent. ex com.* illa propriè vocatur, quæ est major baptismalis, aliarum quodammodo Ma-

ter; ideo enim *Matrix* dicitur, quia in ea per baptismum renascimur. Unde c. *audientiam* 1. de ædif. Eccles. dicitur ea, quæ habet alias Ecclesias sibi subjectas: in c. *venerabilis* de verb. signif. sumitur pro Ecclesia Cathedrali. Et quidem *Matrix* Ecclesia est, quæ in loco baptismalis, primaria, & principalis est, ita Azor tom. 2. l. 3. c. 12. q. 13. & lib. 9. c. 3. in fine. *Ecclesia Viduata* in jure dicitur illa, quæ vacat morte Pastoris. Sic sumitur in c. *ne pro defectu* de Elect. Ubi æquiparantur Ecclesia Cathedralis, & Regularis, statuiturque ut ultra tres menses prælato non vacet. Notat verò ad hunc locum Sylvester V. *Electio* 2. n. 3. vocem *viduata* in stricta significatione capi pro Ecclesia, *desstituta sponso*, qualis est sola desstituta Episcopo: Nam solus Episcopus vocatur *Sponsus*, at in cirato loco sumi minus strictè, utpote in materia favorabili. *Baptismalis* est, in qua est fons aquæ sacratæ ad baptismum, etsi aliquando Parochialis non sit: *Collegiata*, vocatur illa, in qua est Collegium Clericorum, & neque Cathedralis, neque Regularis est. *Collegiatam esse*, deprehenditur est institutione, & si ex hac non constet, talis censetur, si habeat arcam communem, ac possit constituere Actorem, sive Syndicum, per quem juret, lites moveat, & tractet. *Conventualis* est, quæ habet Conventum Clericorum, estque indifferens ad secularem & regularem, proindeque latius patet quàm Collegiata; *Cathedralis* dicitur à Cathedra & est in qua Episcopus præsidet; *Metropolitana* est, quæ habet Archi-Episcopum; sicut *Præmialis*, quæ Primatem, & *Patriarchalis*, quæ Patriarcham.

Not. 2. Ex his, quæ Clerici percipiunt de proventibus bonorum Ecclesie, vel fundationum, aut occasione muneris, seu officii sui Ecclesiastici, varias quoque illarum perceptionum esse denominationes. Quædam enim vocantur reditus beneficii, aliæ, pensiones, portiones, obventiones, distributiones quotidiana, præstimoniam, &c. Quid porò sint *præstimoniam*? constat ex n. 255. quid *portiones*? à n. 262. quid portio integra, vel dimidia? ibid. à n. 262. quid *Ecclesia commendata*? à n. 269.

Pensio apud Lessium lib. 2. cap. 34. 450

n. 201. sic definitur: est *jus percipiendi fructus ex alieno beneficio*. Dicitur (*ex alieno*) quia nemo dicitur ex suo beneficio habere pensionem, sicut nec usumfructum ex bonis propriis; apud Azorium p. 2. lib. 8. c. 5. q. 1. sic definitur: *est certa portio, ex aliquo beneficio Ecclesiastico, justa de causa ad tempus detracta, & separata*. Per particulam (*ad tempus*) distinguitur à portione, quam habent Portionarii, de quibus egimus proximè n. 262. Nam hujusmodi portio est perpetua, & cum aliunde sit propter Officium spirituale, nec habeat curam animarum, nec jurisdictionem, nec dignitatem, est verè beneficium simplex. *Pensio* triplex est, temporalis, spiritualis & media. *Temporalis*, alio nomine *Laica* est, quæ datur propter aliquod ministerium temporale, v. g. Viro illustri, ut Ecclesiam defendat, Oeconomus, ut negotia Ecclesiæ agat, vel cuilibet operam Ecclesiæ navatam, vel navandam. *Spiritualis* est, quæ fundatur in titulo merè spirituali, & datur v. g. Concionatori, vel Adjutori Episcopi, aut Parochi. *Media* est, quæ fundatur in solo statu spirituali, non tamen in Officio spirituali præstando, & datur v. g. Clerico pauperi, vel Parocho seni, ut se sustentet, item, quæ datur causâ resignationis, vel litis componendæ: tam spiritualis, quam media pensio, *Ecclesiastica* dicitur. *Pensionarius*, ut sumitur ex Lessio de benef. n. 208. est ille, cui solvitur pensio, sicut Donatarius ille, cui fit donatio.

451 *Distributiones quotidiana*, de quibus fit mentio c. *licet*, de præbend. & vocantur *Manualia beneficia* c. *olim* de verb. signif. item *virtualia* c. *de cætero*, de Cleric. non resident. Sunt portiones, quæ debentur quotidie Clericis beneficiariis, eo quòd statis horis intersint Officiis divinis. Unde nomen habent ex eo, quòd pro certarum horarum varietate in singulos quotidie distribuuntur, ita, ut qui *Missa* interest certam sibi fructuum portionem vendicat, qui *matutinis*, aliam certam, & sic de reliquis. *Distributionum* appellatione absolutè veniunt *anniversaria defunctorum*, ut tenet Monet. tract. de distrib. p. 1. q. 3. n. 12. Secus distributionum *quotidianarum* appellatione, ut docet Tuschus tom. 2. lit. D. Concl. 511. q. 2. quidquid in oppositum dicant mul-

ti apud Barbosam appel. 75. n. 2. Quotuplices sint hujusmodi distributiones, latè explicat Azor p. 2. l. 7. q. 3. *Obventiones*, & *reditus* pro eodem videtur sumptisse Ulpian. L. 1. ff. de exercit. quamvis Accursius §. *exercitorem*, distinguat, asserens, *reditus* certiores esse; *obventiones*, plerumque contingere.

Obventiones juxta Rebuff. in L. *fru-* 452 *gem*. verè *obvenientes etiam*, ff. de verb. signif. dicuntur fructus ex re venientes, cujusunque sint emolumentum. Ceterùm hic *obventionem* appellatione continentur oblationes, & personales decimæ, quæ dantur diebus, quibus accedunt Beneficiati ad Ecclesiam, & ex mortuariis, & similibus; ita *Gloss. c. ad audientiam* 2. verb. *obventiones*, de Eccles. ædific. ubi Abb. n. 15. *Obventionum beneficii*, seu præbendæ appellatione non veniunt distributiones quotidianæ, ita sic Gigascons. 144. n. 18. & Moneta tr. de distrib. p. 1. q. 7. n. 11. Denique *redituum beneficii* appellatione non veniunt propriè distributiones quotidianæ juxta Monet cit. p. 1. q. 8. n. 7. quamvis hic q. 7. n. 5. & 6. fateatur, eas dici posse *reditus* Ecclesiæ, seu Ecclesiasticos. Addit p. 2. q. 14. n. 22. *redituum*, & *valoris* beneficii appellatione, neque mortuaria, neque anniversaria contineri.

Not. 3. circa ipsa quoque beneficia 453 venire diversas appellationes provisionum, dispositionum, vel aliorum accidentium in his intervenientium, &c. Unde quæstio est, quid in beneficiis denotet expectativa, alternativa, subrogatio, conjunctio, devolutio, intrusio, retrotractio, pacifica possessio, residentia, revalidatio tituli, & his similia? Quid porò sit *residentia*? constat à n. 85. quid *possessio pacifica*? à n. 320. & 325. quid *expectativa*? à n. 463. *Alternatio* est, vices successio juxta Latinos, à Juristis usurpatur pro disjunctione, cum dicitur, *illud, aut illud* L. 7. §. *quod autem*. ff. de injur. Hinc *alternativa* est conjunctio *alternativè* significans, scilicet, quando significat, alterum de conjunctis esse. In beneficiis alternativa, dicitur potestas à Summo Pontifice Episcopis ita communicata, ut Episcopi alternis mensibus unà cum ipso Summo Pontifice jus habeant conferendi beneficia vacantia. Papæ enim

enim sunt menses sex, *Januarius, Martius, Majus, Julius, September, November*, Episcoporum alii sex, *Februarius, Aprilis, Junius, Augustus, Octobr, December*; Unde Azor *cit. c. 34. q. 11.*

454 *Subrogatio* apud Juristas L. *proponebatur* ff. de judiciis est, quâ quis in locum alterius sufficitur. Apud Canonistas c. 1. ut lite pendente in 6. *Subrogationis rescriptum est* quo Pontifex mandat aliquem in locum alterius de certo beneficio litigantis substitui. Subrogatio hæc fit duobus modis. Aut enim Pontifex præcipit Ordinario, ut aliquem subroget in omne jus, & locum alterius vita functi, aut causâ extinguendi lites citius ipse subrogat, quia vel alter litigantium vita cessit, vel matrimonium iniiit, vel Religionem professus est, vel se suo jure abdicavit, vel ob crimen beneficio dejectus est.

455 *Conjunctio*, seu unio in beneficiis, ut habetur c. *sicut uniuersus, de excess. Prælat.* datur, cum duæ Ecclesiæ, vel beneficia legitimâ Superioris autoritate connectuntur in perpetuum, vel ad tempus, ob Ecclesiasticam necessitatem, vel utilitatem, Hoc fit tripliciter, 1. quando ita confunduntur, ut in unum, & in idem corpus coalescant, 2. quando manent separatæ, ita tamen ut Ecclesia inferior, principali subjiçatur: 3. quando manent separatæ & neutra alteri subjiçitur, sed utrique unus Minister præficiatur. Est autem discrimen inter *conferre* & *conjungere*, quia beneficium non conferitur, nisi *vacans*, at conjungitur etiam, *cum non vacat*, de hoc dicemus in seqq.

456 *Deuolutio* juxta Rebuff. in *praxi benef.* tunc datur, quando beneficium, intra certum temporis spatium, jure definitum, non conceditur, & propterea ad aliquem jus conferendi transfertur, seu devolvitur: & sic *jus deuolutum* dicitur. Cum enim sæpe contingat, ut, qui habent jus creandi Ecclesiæ Ministros, se negligenter gerant, Pontifices certum tempus præfixerunt, intra quod, si Ecclesiæ vacanti consultum non fuerit statim, id jus, *tanquam caducum*, ad Superiores Prælatos devolvatur.

Intrusio derivatur à verbo *intrudere*, quod significat quasi vi quandam *intrudere*: & juxta Lessium *lib. 2. c. 34. n. 123. & 124.* datur, cum quis, sciens, absque Canonico titulo beneficium acci-

pit, aut retinet: vel, cum quis accipit, aut retinet beneficium, sciens nullum jus, saltem perfectum, sibi in eo competere. Hoc autem multipliciter accidit 1. cum quis non Superioris, sed suâ, vel parentum Autoritate occupat beneficium. Tunc autem ipso facto privatur omni jure, quod per electionem habebat. 2. Cum is, contra quem est lata sententia depositionis, à qua non est appellatum, retinet, beneficii possessionem. 3. Cum quis est confirmatus, sed illâ confirmatione cassatâ per Superiorem, retinet administrationem: vel cum præsentatus ingerit se administratione ante institutionem. Tunc tamen solum videtur privandus per sententiam; 4. Cum quis accipit titulum, & possessionem, à non habente potestatem. 5. Cum quis accipit beneficium, quo alter injuste, & præter ordinem juris, est privatus. 6. Cum quis vi occupat possessionem beneficii. Hic perdit omne jus, quod per electionem, præsentationem, & collationem beneficii, habebat. Si autem veram collationem habeat, potius dicitur *violens*, quàm *intrusus*. 7. Cum quis sine Canonico titulo, v. g. in excommunicatione, *sciens* accipit collationem, & possessionem. 8. Cum quis electioni per abusum Laicorum de se factæ consentit. Et tunc fit inhabilis ad idem, & reliqua omnia beneficia. Hic tamen (ut notat Lessius *cit.*) non dicitur proprie *intrusus*, quia nondum beneficium occupat.

Retrotractio alicujus inhabilitatis, aut poenæ, datur, quando inhabilitas, aut poena, quæ in eventum futurum suspensa erat, eo dato, ad initium recurrit. Quomodo locum habeat in beneficiis per Simoniam obrentis, explicat Lessius *lib. 2. c. 35. dub. 27. n. 153.* de hac retrotractione egimus in libr. 4. ubi egimus de dispensatione Summi Pontificis, in radice matrimonii, quibus positus.

Not. 4. Quod, quamvis aliqui (ut 458 videri potest apud Azor *p. 2. l. 6. c. 32. à q. 5.*) novem, vel decem formulas numerent, quæ obtinent in gratiis expectativis, seu literis, & mandatis de alicui providendo in beneficio, tres tamen communiter species literarum Apostolicarum in hac materia assignentur, nimirum *monitoria, præceptoris, ac executoria.* Inter has ipsas

lite-

litteras, seu mandata Papalia in materia beneficiorum de providendo, quædam sunt, quæ, quia dignum & justum est, ut Clericis pauperibus de beneficio provideatur, vocatur *rescripta justitia*, ac expediuntur in *forma pauperum*; non, quod ex justitia debeantur; sed quod justum, ac conveniens sit, pauperes juvari: quædam *gratia*, quæ, secluso paupertatis titulo, & hæc communiter expediuntur in *forma gratiosa*, supponuntque Clericum dignum gratiâ; nam, si expediuntur in *forma dignum*, petunt esse *dignum inveniri* post diligens examen: alia quandoque habent clausulam: *Si alteri, si neutri, si nulli*, vel, *si rationi congruit*; pro quorum intelligentia.

459 *Not. 5.* Rescriptum *si alteri*, esse, quando super aliquod beneficium litigas cum altero, & mentione litis factâ impetras à Pontifice, ut tibi beneficium conferatur: tale Rescriptum, (quia clausulam & conditionem habet, *si alteri jus in beneficio quasi non fuerit*) vocatur Rescriptum, *si alteri*, Rescriptum *si neutri*, est, cum duo sunt litigantes, & tertius impetrat à Pontifice, ut sibi beneficium conferatur eâ conditione, *si neutri litiganti jus quasi fuerit*. Rescriptum verò *si nulli* est, cum plures litigant, tu verò impetras à Pontifice beneficium, *si nulli eorum jus in beneficio competat*. Rescriptum *si rationi congruit*, sic dictum, quod illa verba sint *illius initium*, & contingit, cum supponitur Prædecessorem gratiam concessisse, per scripturam tantum ab ipso signatam, vel saltem per verbum *fiat*, neque illam gratiam extinctam non tamen per litteras expeditam esse, Successor verò, cognoscens testium probatione hanc gratiam esse factam, litteras expedit hoc tenore: *Rationi congruit & convenit honestati, ut ea, qua de Romani Pontificis gratia* sic Rebuffus *prax. benefic. part. II. tit. de gratia, rationi congruit*. Azor 2. *part. lib. 7. c. 31. q. 7.*

460 *Not. 6.* Quod Rescriptum (*si alteri, si neutri, si nulli*) supponat litem super beneficio, & factam litis mentionem in libello, seu supplicatione Oratoris, ut validè impetretur, nec effectum operetur, aut sortiri possit quousque lis finita fuerit, & declaratum jus in beneficio, vel ad beneficium non competere *alteri, neutri,*

vel *nulli*. Nam durante hoc jure sive in beneficio, sive ad beneficium rescripta, impetrantibus non profunt. Quia Pontifex non intendit juri quasi derogare, & beneficia cum aliorum damno providere, juxta *reg. Cancell. 16. de non tollendo jus alteri quasi*, sic Rebuff. in *praxi benefic. q. 1. tit. de rescriptis, si neutri &c. n. 20.* Ut autem obtineatur Rescriptum *rationi congruit*, in libello exprimenda sunt omnia, quæ in prima concessione necessariò erant exprimenda, cum sit Rescriptum, quod Authoritatem præbet Concessioni primæ, nondum perfectæ, ut notat Azor *p. 1. l. 7. c. 31. q. 11.*

Not. 7. præter prædictas rescriptorum species, alia esse, quæ dicuntur *nova provisio*; alia, quæ *simplex*: alia denique, *perinde valere*. Rescriptum, quod dicitur *nova provisio*, contingit, cum Pontifex provisionem ab inferiore factam confirmat, propterea, quod provisio aliquantulum ambigat, an prima provisio effectum habeat: ignoret tamen nullitatis provisionem, & hoc ipsum in libello exprimit; *simplex*, provisio est, quæ nullam aliam validam provisionem supponit, solumque relatione factâ beneficii vacantis conceditur: Sic Rebuff. & Azor. sup. Demum rescriptum *perinde valere* est, quando vi, seu virtute ejus, concedit Pontifex, ut rescriptum prius à se concessum, quod ex aliquo capite nullum fuit, vires obtinet, & perinde valeat, ac si à principio validè expeditum fuisset, nullusque in illius impetratione defectus commissus.

Not. 8. virtute rescripti *nova provisionis* legitime impetrati haberi hunc effectum, ut, si successu temporis prima inferioris provisio nulla esse declaretur, non obinde nova provisio à Pontifice facta pereat, quia est æque principalis, ac prima quoad subsistentiam, esto quoad concessionem accessoria esse videatur, ubi tamen adverte, hoc non facile concedi, nisi tribus casibus, 1. in electione Monialium, 2. in unione beneficiorum, 3. in provisione, seu unione præceptoriarum S. Joannes Hierosolymit. & aliarum Sacrarum militiarum, de quo V. Rebuffum in *praxi benefic. p. 1. de nova provisione à n. 1. Azor p. 2. l. 7. c. 31. q. 7.* ad obtinendum autem rescriptum *perinde valere*,

valere, opus est exprimi omnia, propter quæ prius rescriptum non valuit; uti & illud, si novum aliud impedimentum accessit, puta, si, *consciis prioris nullitatis*, fructus beneficii percepit, & consumpsit; sic Azor cit. q. 5. his præmissis.

§. 2.

Quæ beneficiorum conditiones exprimenda sint pro mandatis Apostolicis obtinendis?

463 **H**Oc pertinet ad Oratores, qui Papæ pro beneficiis obtinendis supplicent; de his porro multa jam diximus lib. 1. tit. 3. de Rescriptis: est autem hujus quæstionis notitia pernecessaria, non tantum ipsis Oratoribus, ne rescripta, quæ obtinent, obreptione, vel subreptione vitentur; Sed etiam mandatorum ejusmodi Executoribus, qui ut munere suo rectè fungantur, explorare tenentur, num in supplicatione tenentur, num in supplicatione Oratorum ea expressa sint, de jure debent. Sunt autem aliqua, quæ se tenent ex parte impetrantis; quædam ex parte beneficii: alia, ex parte juris alteri competentis in beneficio, pro quo supplicatur. Quia verò habitas subjecti præsupponitur, & de illa jam dictum est. Unde supra, eà hic prætermittam.

464 **Q**uæres 1. an impetrans rescriptum Apostolicum pro beneficio, debeat in supplicatione exprimere, quòd jam habeat aliquod beneficium? 2. an saltem pensionem Ecclesiasticam? 3. an dignitatem habitam? 4. an beneficii qualitatem? 5. an quòd pluries sit dispensatus? 6. an, quòd in tali beneficio habeat pensionem laicam, vel præstimonium? 7. an quòd habeat patrimonium? 8. an quòd beneficium sit Curatum? patronatum? electivum? Collativum? Cathedrale? 9. an petens residentiam? 10. an seculare, vel regulare? monaculum? affectum, reservatum? &c. &c.

465 **A**d 1. &c. Beneficiorum, si quæ Orator jam habeat, mentionem esse de necessitate faciendam; si ad instantiam Oratoris emanet mandatum providendi, constat ex dict. l. 1. tit. 3. quòd verum est, licet tale beneficium sit modicum, ut constat ex c. penult. de Rescript. & c. *si motu* 23. h. t. in 6. excipe, nisi Pontifex motu
Tom. III.

proprio mandet alicui provideri de beneficio; tunc enim non exigitur expressio, quòd jam prius Orator habeat aliud beneficium; ut apertè habetur in cit. c. *semotu*. Ratio autem primi est, ut ambitionis via præcludatur, & ne aliis, vel Ecclesiæ sequatur præjudicium, si plura beneficia uni conferantur.

Si dicas, in c. *cum teneamur*. 6. h. t. 466 solum dicitur, mandatum non esse exigendum, si omiſsa sit mentio; quòd Orator jam habeat beneficium *sufficiens congrua sustentationi*, & in c. *Is, cui* 19. eod. in 6. præcipitur, ut fiat mentio, *ad vitam*, ergo, ubi beneficium *non sufficit ad vitam congruè sustentandam*, non requiritur ejus mentio. *¶* N. conſeq. solum enim sequitur in illis textibus hoc non præcipi; non autem in aliis. Unde non est locus argumento per sensum contrarium, cum pro mentione facienda etiam modici beneficii extent alia jura apertè contraria, ut ostensum est, præterquam, quòd nec in illis juribus negetur facienda mentio beneficii non sufficientis ad vitam.

Responsio data n. 465. procedit et. 467 iam 1. in casu, quo quis beneficio spoliatus esset; per hoc enim non amittit titulum; sicut nec, si renuntiasset, sed renuntiatione nondum admittà, nam c. *si proponente* 42. de Rescript. exigens mentionem beneficii. *habiti*, loquitur indefinite de quolibet beneficio habito *in titulum* ibi: si proponente aliquo, nondum se beneficium Ecclesiasticum affectum, super provisione ipsius (*licet minus competens obtinentis*) rescriptum Apostolicum *de hoc mentionem non faciens*, impetretur, *illud veluti fraudulentè obventum dicimus non valere*. Procedit 2. ut etiam fiat mentio *juris*, quòd quis habet ad beneficium, v. g. per presentationem, vel electionem nondum acceptatum, ut colligitur ex c. *ad audientiam* 31. de Rescript. ubi cassantur literæ impetratæ ab habentibus alias super provisione, præcipientes eis annuas pensiones, seu alia beneficia, ab eorum impetratione desistant, renuntiantes beneficio literarum, *si de hoc in impetratione aliarum non fiat mentio*, id, quòd etiam habetur c. *in nostra* 32. eod.

Ad 2. affirmativè responderet Menochius 468
P chius